

איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה

דו"ח רבעון 2, 2026

ניטור והדברת יתושי קולקס (Culex) בנחלים

תקופה: מרץ עד מאי (פתיחת עונת ניטורים והדברות)

דבר יו"ר האיגוד

אני מתכבד להציג את דו"ח הפעילות לרבעון השני בתחום ניטור והדברת היתושים בנחלי האיגוד. פעילות זו מהווה נדבך מרכזי בשמירה על בריאות הציבור ועל איכות החיים ברשויות החברות באיגוד.

הדו"ח משקף עבודה מקצועית, שיטתית ורציפה המבוססת על ניטור, בקרה ושיתופי פעולה עם הרשויות המקומיות, רשות הניקוז, תאגידי המים וגורמים נוספים.

אני מבקש להודות לעובדי האיגוד ולשותפינו ברשויות על המחויבות והעשייה המקצועית, ומאחל לכולנו המשך פעילות מוצלחת למען תושבי האזור.

בברכה,

זהר בלום,

יו"ר האיגוד.

איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה | דו"ח מקצועי לרשויות האיגוד

הקדמה

איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה אחראי לביצוע פעולות ניטור והדברת יתושים בנחלים העוברים בשטחים הפתוחים שבין תחומי הרשויות החברות באיגוד. שטח הנחלים המטופל עומד על כ-355 דונם. פעילות הניטור לשנת 2026 החלה בפועל בתחילת חודש אפריל, בשל התמשכות עונת הגשמים ובשל הצורך בתיאום עבודות פתיחת צירים וחלונות דיגום ע"י רשות הניקוז. פעילות האיגוד מתבצעת באמצעות צוות מקצועי הכולל מנטר, מדביר ומפקחת. תהליך העבודה מבוסס על הפרדה בין שלבי הניטור, הפיקוח והביצוע, כך שפעולות ההדברה מבוצעות בהתאם לממצאי הניטור ולאחר אישור המפקחת. מבנה זה מבטיח בקרה מקצועית על כלל שלבי התהליך ותורם לאיכות, לאמינות ולשקיפות העבודה. מטרת הפעילות היא לצמצם את התפתחות אוכלוסיות היתושים בנחלים, ובפרט יתושי **הקולקס**, המהווים וקטורים פוטנציאליים להעברת מחלות כגון קדחת הנילוס המערבית, דנגי, צ'יקונגוניה ודלקת מוח יפנית. בישראל תועדו עד כה מקרי תחלואה מקומיים של קדחת הנילוס המערבית בלבד.

סקירת מוקדי פעילות במרחב

תעלת בן זכאי ביבנה - יבנה בולטת כרשות שבה בוצעה ההדברה הנרחבת ביותר. מוקד הפעילות המרכזי הוא תעלת בן זכאי, באזור הרחובות אהובה עוזרי ועוזי חיטמן בקרבת גני ילדים ובתי ספר, שבהם קיימות הזרמות פעילות מרשת הניקוז העירוני. במהלך הרבעון בוצעו 4 מחזורי הדברה על שטח מצטבר של כ-25.5 דונם. היקף ההדברה הגדול ביותר שבוצעה מבין כלל האתרים שנוטרו. **מ.א. גן רווה** - בשטח המועצה האזורית גן רווה בוצעו פעולות הדברה במספר מוקדים, בעיקר בתעלת כפר הנגיד ובמקטעי נחל גמליאל. תעלת כפר הנגיד בלטה כמוקד המרכזי בתחום המועצה, עם 6 מחזורי הדברה על שטח מצטבר של כ-12 דונם כתוצאה מהזרמה חוזרת של עודפי השקיה, בעוד שבשאר הנחלים נדרשו טיפולים נקודתיים בלבד. התמונה הכוללת מצביעה על פעילות יתושים ממוקדת במספר אתרים מוכרים, ללא התפשטות רחבה לאורך כלל מערכת הנחלים.

תעלת רחובות (תחום מוניציפלי מ.א. גן רווה) - פעילות ההדברה התמקדה בתעלת רחובות, שבה בוצעו 7 מחזורי הדברה על שטח מצטבר של כ-23 דונם – אחד ממוקדי הטיפול המשמעותיים בגזרה. מקור המים בתעלה הוא מנקזים המגיעים מהעיר רחובות. בנוסף, במהלך תקופת הדיווח אירעה תקלה זמנית במשאבת בריכת הקיץ, אשר גרמה להמשך הזרמת מים אל התעלה בתחום המוניציפלי של המועצה האזורית גן רווה. התקלה טופלה ותוקנה, והזרמת המים הופסקה. היקף הטיפולים ותדירותם מעידים על פוטנציאל דגירה מתמשך של יתושים, המחייב ניטור והתערבות שוטפים לאורך העונה.

תעלת נס ציונה (תחום מוניציפלי מ.א. גן רווה) - עיקר פעילות ההדברה התמקדה בתעלת נס ציונה במקטע עיינות ועד לשורק, שם בוצעה ההדברה על פני כ-19 דונם ב-3 מחזורי טיפול. בנוסף בוצע טיפול נקודתי נוסף בתעלת נס ציונה מבית הדבש עד עיינות.

מ.מ מזכרת בתיה - במהלך התקופה בוצע טיפול נקודתי אחד בלבד במזכרת בתיה (נחל עקרון) בהיקף של דונם אחד כתוצאה מגלישת ביוב.

מ.מ קריית עקרון - במהלך תקופת הדיווח לא בוצעו פעולות הדברה בתחום הרשות, ולא זוהו מוקדים המחייבים טיפול בתחומי הנחלים ומערכות הניקוז שנבדקו. הנתונים מעידים על מצב תקין ויציב מבחינת פעילות היתושים באזור.

עם זאת, בגבול שבין קריית עקרון לכפר ביל"ו (בתחום מועצה אזורית גזר) אותרה גלישת ביוב אשר יצרה תנאים להתפתחות מפגע יתושים אשר השפיעה על תושבי קריית עקרון. בשיתוף פעולה עם מועצה אזורית גזר המפגע טופל באמצעות שאיבת הביוב והדברה. בנוסף, קיימת בעיית הזרמת מים בגבול שבין קריית עקרון למועצה אזורית ברנר, בתחום השיפוט של איגוד ערים לאיכות הסביבה אשדוד- חבל יבנה. הנושא מצוי כיום בטיפול הגורמים הרלוונטיים, ומתוכננת הקמת בריכת מי קיץ באזור במטרה להסדיר את משטר המים ולצמצם את מפגעי היתושים. פתרון זה צפוי להיטיב עם האזור כולו ממפגעי היתושים הנוצרים במקום.

ממצאי ניטור

שיטות ניטור: דיגום זחלים | סקר תעלות ונחלים | ניטור מים עומדים

מקרא
אקוואטיין
בקתוש
לא הודבר

הערות	דונם שהודברו	קריית עקרון	מזכרת בתיה (נחל עקרון)	תעלת בן זכאי (יבנה)	תעלת כפר הנגיד	תעלת רחובות			נחל גמליאל 410 כביש עד מפגש נחל שורק 42 כביש	תעלת נס ציונה		תאריך ניטור
						מקצה המוביל ועד נחל גמליאל	מפגש נחלים עד השפך (פלמחים)	גשר הרקבת עד (ממלוחים) מפגש נחלים		עיינות עד מפגש נחלים	תחילת בית הדבש עד עיינות	
	342	5	20.5	18	20	15	65	90	75	23.5	10	סה"כ דונם
הדברת תחילת עונה	61	0	0	18	6	11	0	0	0	16	10	12.04.26
	3	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	19.04.26
	5	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0	27.04.26
	5.5	0	0	2.5	1	2	0	0	0	0	0	04.05.26
הדברה נוספת בכפר הנגיד- הימצאות גלמים, בדיקה של ברק שחם	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	07.05.26
	5	0	0	2	1	2	0	0	0	0	0	11.05.26
	7	0	0	3	0	1	0	0	1	2	0	18.05.26
	4	0	0	0	0	2	0	0	1	1	0	25.05.26
הדברה במזכרת בתיה- הזמת ביוב, בדיקה של ברק שחם	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	29.05.26

פרמטר	ערך
שטח מנוטר	355 דונם
סבבי ניטור שבוצעו	7
אחוז מוקדים חיוביים	28.5%
מוקדי נגיעות חוזרים	4

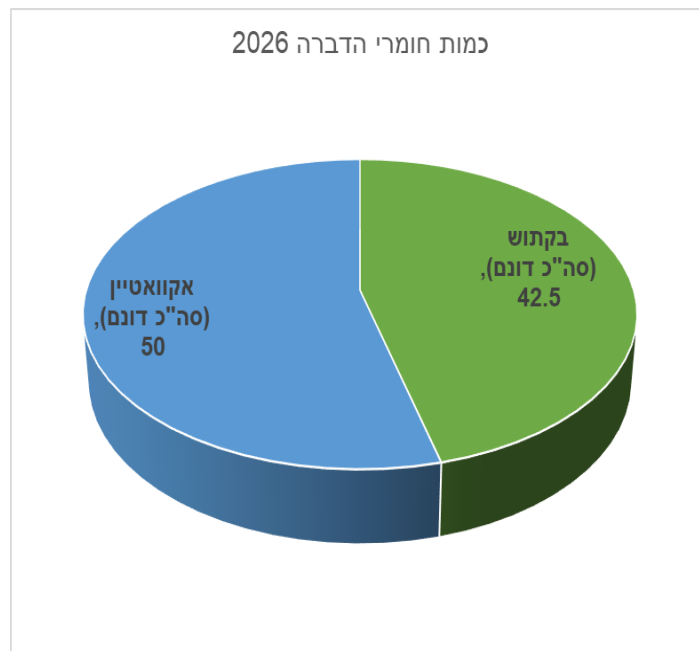
* מוקדי נגיעות חוזרים: תעלת בן זכאי (יבנה), תעלת כפר הנגיד, תעלת רחובות מקצה המוביל ועד נחל גמליאל, נחל גמליאל מעיינות עד מפגש נחלים.

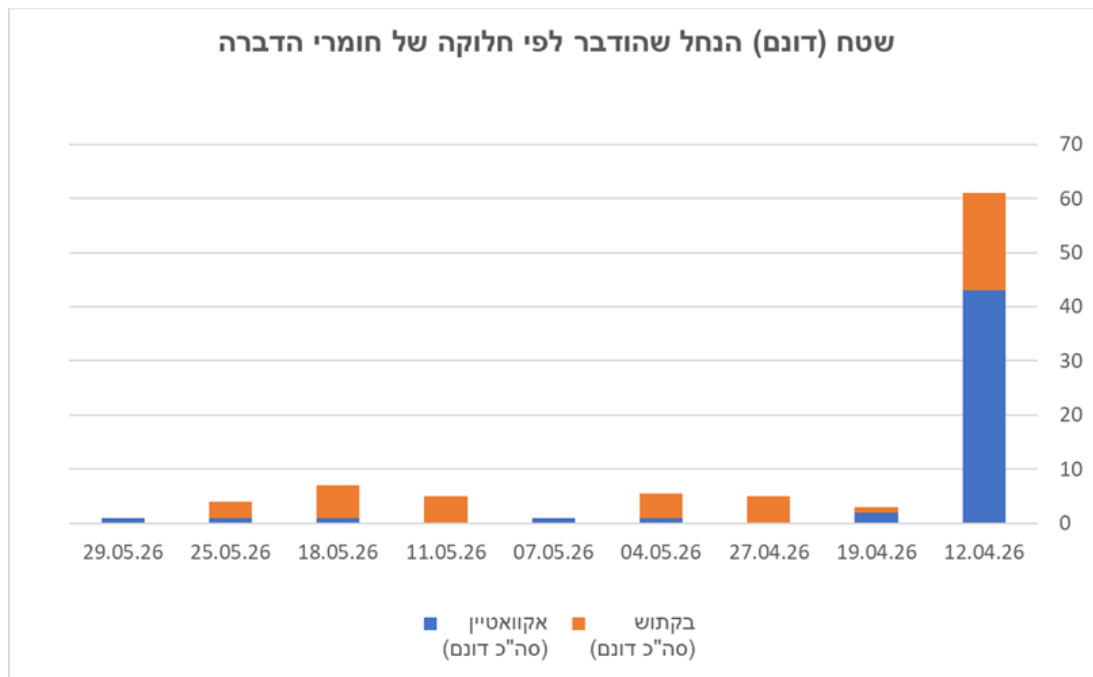
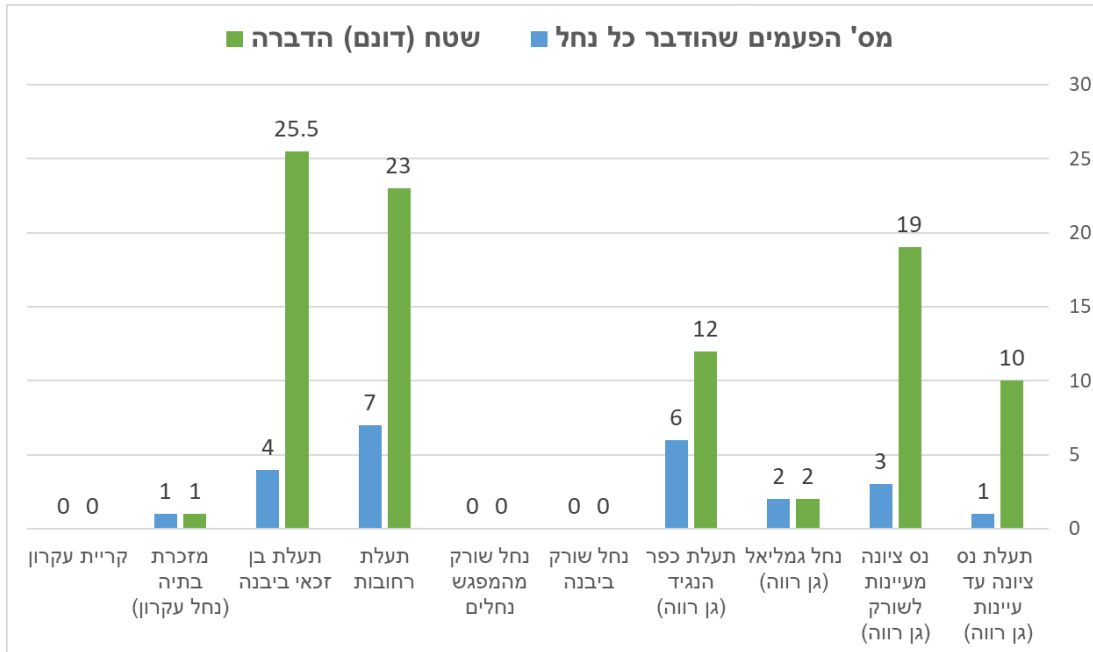

פעולות הדברה

התוויה/אופן פעולה	היקף (דונם)	פעולה
הדברה ביולוגית ממוקדת וידידותית לסביבה, מבוססת על נבגים של החיידק <i>Bacillus thuringiensis israelensis</i> . החומר מיועד לקטילת זחלי יתושים, פועל כרעל קיבה בזחלי יתושים.	42.5	בקתוש
תכשיר סיליקוני ייחודי וידידותי לסביבה, המשמש להדברה ולמניעה של זחלי יתושים במקווי מים, שלוליות ונחלים כולל גופי מים עשירים בחומר אורגני (קולחין וביוב). החומר יוצר קרום סיליקוני דק ואחיד על פני המים מה שמונע גישה של זחלי וגלמי יתושים לחמצן אטמוספרי, מה שמוביל לחניקתם.	50	אקוואטיין

איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה

אירועים חריגים (הזרמות ביוב / קולחין)

מעקב?	טופל?	סיבה	מיקום	תאריך
נשאר למעקב	טופל מול יו"ר וועד כפר הנגיד	עודפי השקייה	כפר הנגיד	-12.04.26 10.05.26
נשאר למעקב	בטיפול מול רכז נגישות, מחלקת הנדסה עיריית יבנה	הזרמת מים מהנקזים	יבנה תעלת בן זכאי רחובות אהובה עוזרי ועוזי חיטמן	-12.04.26 ממשיך
-	טופל ע"י עובדי השפד"ן	גלישת ביוב	צינור ליד חוף פלמחים	17.04.26
נשאר למעקב עקב חזרת המפגע	הודבר בתאריך 29.05.26	גלישת ביוב	מוטה גור, מזכרת בתיה	~26.05.26
	תאגיד מי ציונה התחייבו לשאוב עם ביובית + לרסס	גלישת ביוב	מוטה גור, מזכרת בתיה	31.05.26

סיכום

פעילות הניטור לשנת 2026 החלה בתחילת חודש אפריל, בשל התמשכות עונת הגשמים. הניטור מבוצע בתדירות שבועית על-ידי קבלן חיצוני מחברת "ניטורים". בהתאם לממצאי הניטור ולהערכות מצב מקצועיות של האיגוד, ניתנות הנחיות לביצוע פעולות הדברה לקבלן ההדברה החיצוני מחברת "עכברוש", המתבצעות בדרך כלל ביום שלאחר ביצוע הניטור.

ההדברה מתבצעת באמצעות התכשירים בקתוש ואקוואטיין, בהתאם להנחיות המקצועיות ולהוראות הדין. הפעילות מבוצעת בשיתוף פעולה עם רשות המים, רשות הניקוז, המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים, לצורך הבטחת נגישות לנחלים וביצוע פעולות הניטור וההדברה כנדרש. במסגרת שיתוף הפעולה עם רשות הניקוז ועם מחלקת ההנדסה של עיריית יבנה, הושלמו במהלך הרבעון עבודות לפתיחת צירים, והנגשת מקטעי נחלים ותעלות בשטחים הפתוחים בתחום פעילות האיגוד. עבודות אלו מהוות נדבך מרכזי במערך הניטור והבקרה, ומאפשרות גישה רציפה ובטוחה לשטח לצורך ביצוע ניטורים שוטפים, איתור מוקדי דגירה פוטנציאליים ומתן מענה מהיר ויעיל בעת

הצורך, במיוחד במהלך עונת פעילות היתושים. במסגרת העבודות בוצעו פתיחת חלונות דיגום וניקוי צירים בתעלת רחובות, תעלת נס ציונה, נחל גמליאל, נחל שורק ותעלת בן זכאי. בנוסף, מתקיים שיתוף פעולה הדוק עם הרשויות המקומיות לטיפול באירועי הזרמה אסורה, זיהום נחלים ואיתור פתרונות למניעת הישנותם. במקרים שבהם קיימת השפעה הדדית בין רשויות סמוכות, מתקיים שיתוף פעולה גם עם רשויות שאינן חברות באיגוד ועם איגודי ערים נוספים, במטרה להבטיח מענה מקצועי, מתואם ורציף ברמה האזורית. פעילות זו מבטאת את מחויבות האיגוד לשמירה על בריאות הציבור, לצמצום מפגעים סביבתיים ולהגנה על המערכות האקולוגיות בנחלים, באמצעות ניהול מקצועי המבוסס על ניטור שוטף, נתונים ושיתופי פעולה בין-ארגוניים.

המלצות לרשויות המקומיות

טיפול ביתוש הקולקס - איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה מבצע פעולות ניטור והדברה של יתושי קולקס בשטחים הפתוחים ובנחלים. הטיפול ביתוש הקולקס בנחלים הנמצאים בפנים הרשות, הינו באחריות הראשות המקומית.

טיפול ביתוש הטיגריס האסייתי - מדובר על יתוש המתפתח בעיקר בתחומי היישובים, בחצרות פרטיות, גינות, אזורי תעשייה ומרחבים עירוניים. הטיפול נמצא באחריות הרשויות המקומיות. האמצעי היעיל ביותר להתמודדות עם הטיגריס האסייתי הוא הסברה ומניעה באמצעות איתור וייבוש מקורות מים עומדים וצמצום מקורות דגירה, כגון צמיגים, עציצים, מרזבים סתומים, בורות ניקוז, מיכלים, צמיגים ופסולת העלולים לאגור מים. לצד פעולות התחזוקה השוטפת, להסברה לציבור תפקיד מרכזי בהעלאת המודעות ובגיוס התושבים לשיתוף פעולה במניעת מפגעי יתושים.

האיגוד רואה חשיבות רבה בקידום פעילויות הסברה בתחום זה, ומעמיד את הידע והניסיון המקצועי ברשותו לטובת רשויות האיגוד המעוניינות לקדם הסברה לציבור, הכשרות מקצועיות או פעילויות להגברת המודעות בנושא. שילוב בין מניעה, פיקוח והסברה מתמשכת לאורך השנה, ובמיוחד בעונת האביב והקיץ, מהווה את הכלי היעיל ביותר לצמצום אוכלוסיות הטיגריס האסייתי ולהפחתת מפגעי היתושים בתחומי היישובים.

נכתב ע"י: ד"ר ירדן סילס, מנהלת פיקוח תשתיות ואגרוקולוגיה

